

1. Wat krijgt u in onze pensioenregeling?

Ouderdomspensioen

Via uw werkgever neemt u deel in de pensioenregeling van Pensioenfonds Yara en bouwt u ouderdomspensioen op. Dat ouderdomspensioen ontvangt u in principe als u 68 jaar wordt. Het is een aanvulling op uw AOW. De AOW is het pensioen dat u van de overheid ontvangt als u de AOW-leeftijd bereikt.

Hoeveel pensioen u straks ontvangt van Pensioenfonds Yara is vooral afhankelijk van de hoogte van het salaris dat u heeft verdiend, de inhoud van de pensioenregeling en het aantal jaren dat u bij Yara heeft gewerkt. Het ouderdomspensioen wordt vanaf uw pensioendatum maandelijks uitbetaald, zolang u leeft. De hoogte van het ouderdomspensioen staat in de [pensioenplanner](#), op uw Uniform Pensioenoverzicht (UPO) en op www.mijnpensioenoverzicht.nl.

De pensioenregeling waaraan u deelneemt is een uitkeringsovereenkomst. Elk jaar bouwt u pensioen op over een deel van het bruto loon dat u in dat jaar heeft verdiend. U bouwt niet over uw hele bruto loon pensioen op.

Pensioenfonds Yara houdt namelijk al rekening met de AOW, die u van de overheid ontvangt als u de AOW-leeftijd bereikt. Het deel van uw loon waarover u geen pensioen opbouwt, heet 'franchise'. Over het bruto loon minus de franchise (de 'pensioengrondslag') bouwt u jaarlijks 1,875% aan ouderdomspensioen op.

Stel: u verdient in 2018 een bruto loon van € 43.344. De franchise is € 13.344. In 2018 bouwt u dan 1,875% ouderdomspensioen op over de pensioengrondslag van € 30.000. Dat is € 562,50. Het ouderdomspensioen dat u bij pensionering ontvangt, is een optelsom van alle jaren plus de eventuele indexatie.

Partnerpensioen

Uw partner heeft na uw overlijden recht op een partnerpensioen. Het is belangrijk dat uw partner bij ons is aangemeld.

U was nog in dienst

Als u op het moment van overlijden nog in dienst was bij Yara, dan is het partnerpensioen in principe 70% van het ouderdompensioen dat u op uw pensioendatum had kunnen bereiken. Maar bent u gescheiden, dan kan dit percentage afwijken.

U was al uit dienst

Als u overlijdt nadat u bij Yara uit dienst bent gegaan, dan wordt het partnerpensioen anders berekend. Het partnerpensioen is dan 70% van het ouderdompensioen dat u had opgebouwd op het moment dat u Yara verliet. Maar bent u gescheiden, dan kan dit percentage afwijken.

Bij pensionering mag u (een deel van) uw partnerpensioen uitruilen voor een hoger ouderdompensioen. Uw partnerpensioen wordt dan lager.

Het partnerpensioen gaat in op de eerste dag van de maand waarin u overlijdt en wordt overgemaakt tot en met de maand waarin uw partner zelf overlijdt. De hoogte van het partnerpensioen staat in de [pensioenplanner](#), op uw Uniform Pensioenoverzicht (UPO) en op www.mijnpensioenoverzicht.nl.

Als u overlijdt, heeft uw partner misschien recht op een wettelijke nabestaandenuitkering van de overheid (ANW). Hieraan zijn voorwaarden verbonden. Uw partner moet dan geboren zijn vóór 1950 of een of meer minderjarige kinderen te verzorgen hebben of gedeeltelijk arbeidsongeschikt zijn. Meer informatie hierover kunt u vinden op de website van de Sociale Verzekeringsbank (SVB) www.svb.nl.

Wezenpensioen

Het wezenpensioen wordt aan uw kind uitgekeerd na uw overlijden. Het wezenpensioen wordt uitgekeerd tot uw kind 21 jaar wordt. Als uw kind invalide is of nog studeert, dan wordt het wezenpensioen uitgekeerd tot zijn of haar 27e verjaardag. Hoeveel uw kinderen precies ontvangen, staat in uw UPO.

Pensioenopbouw bij arbeidsongeschiktheid

Als u arbeidsongeschikt wordt, dan gaat uw pensioenopbouw (gedeeltelijk) door. Als u meer dan 65% arbeidsongeschikt bent, dan gaat uw pensioenopbouw volledig door en hoeft u geen premie te betalen. Bent u minder dan 65% arbeidsongeschikt, dan bouwt u alleen nog pensioen op over het deel dat u wèl kunt werken.

Verandert de mate van uw arbeidsongeschiktheid, dan ontvangen wij automatisch bericht daarvan via het UWV.

Pensioenreglement

Wilt u precies weten wat onze pensioenregeling u biedt? Lees meer in het [pensioenreglement](#).

2. Wat krijgt u in onze pensioenregeling niet?

Er is geen arbeidsongeschiktheidspensioen

Als u (gedeeltelijk) arbeidsongeschikt bent of wordt, verliest u een deel van uw inkomen. De hoogte van het bedrag dat u verliest, hangt af van uw mate van arbeidsongeschiktheid. U krijgt hiervoor een wettelijke arbeidsongeschiktheidsuitkering (IVA/WIA) van het UWV. U krijgt van Pensioenfonds Yara standaard geen aanvullende uitkering. Het kan dat u door de werkgever bij indiensttreding standaard bent aangemeld voor de verzekering

van een [aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen](#) via uw werkgever bij het pensioenfonds. U betaalt daar premie voor. Wilt u die verzekering niet meer, dan kunt u dat [melden bij het pensioenfonds](#).

3. Hoe bouwt u pensioen op?

A. AOW: dit pensioen krijgt u van de overheid

De AOW is het wettelijke pensioen van de overheid. U bouwt in 50 jaar AOW op. U bouwt alleen AOW op als u in Nederland woont en/of werkt. Op welke leeftijd u AOW krijgt, hangt af van uw geboortedatum. De AOW-leeftijd stijgt namelijk de komende jaren. Ook de hoogte is niet voor iedereen gelijk. De AOW-bedragen worden ieder jaar aangepast. Informatie over de AOW en uw AOW-leeftijd vindt u op www.svb.nl.

Let op: heeft u niet altijd in Nederland gewoond of gewerkt? Dan kan uw AOW lager uitvallen.

B. Het pensioen dat u via uw werk opbouwt

Hoeveel pensioen u opbouwt via de regeling van uw werkgever, ziet u in de pensioenplanner en op uw Uniform Pensioen Overzicht (UPO). Het UPO krijgt u ieder jaar van ons. Op het UPO staat het ouderdomspensioen dat u nu heeft opgebouwd. Op het UPO vindt u ook de hoogte van het partner- en wezenpensioen. Kijk in de pensioenplanner voor een overzicht van wat u in de toekomst kunt verwachten. U vindt dit ook op mijnpensioenoverzicht.nl. Daar vindt u een overzicht van alle pensioenen die u heeft opgebouwd, ook bij eventueel eerdere werkgevers.

C. De pensioenaanvulling waar u zelf voor zorgt

U kunt zelf een aanvulling regelen op uw AOW en het pensioen dat u opbouwt via Yara. Er zijn verschillende manieren om uw pensioen aan te vullen.

Bijvoorbeeld via banksparen of door een verzekering – zoals een lijfrente – af te

sluiten. Of u dat nodig vindt, hangt af van uw financiële en persoonlijke situatie. Een financieel adviseur kan u helpen bij het maken van keuzes. U kunt ook kijken naar de pensioenschijf van vijf op de website van het Nibud www.nibud.nl.

U bouwt pensioen op in een middelloonregeling

Ieder jaar bouwt u pensioen op over een deel van het bruto salaris dat u in dat jaar hebt verdiend. U bouwt niet over uw hele bruto salaris pensioen op. Pensioenfonds Yara houdt namelijk rekening met de AOW die u van de overheid krijgt als u met pensioen gaat. Het deel van uw salaris waarover u geen pensioen opbouwt, heet 'franchise'.

Over uw bruto salaris minus de franchise bouwt u jaarlijks 1,875% aan pensioen op. Het totale pensioen dat u zo opbouwt, is de optelsom van al die jaren plus de eventuele indexatie. Vanaf uw pensioendatum ontvangt u dit pensioenbedrag jaarlijks, verdeeld in 12 maandelijkse uitkeringen, zo lang u leeft. Dit heet een middelloonregeling.

Opbouwpercentage

Ieder jaar bouwt u een pensioen op over een deel van het bruto salaris dat u in dat jaar hebt verdiend. Het deel van uw salaris waarover u geen pensioen opbouwt, heet 'franchise' (in 2018: € 13.344). Over uw bruto salaris minus de franchise bouwt u jaarlijks 1,875% aan ouderdomspensioen op.

U bouwt het volgende op (2018):

Franchise € 13.344	Geen pensioenopbouw, de AOW moet dit opvangen
--------------------	---

Salaris tot € 105.075	Pensioenopbouw 1,875%
Salaris boven € 105.075	Geen pensioenopbouw

Stel: u verdient in 2018 een bruto loon van € 43.344. De franchise is € 13.344. In 2018 bouwt u dan 1,875% ouderdomspensioen op over de pensioengrondslag van € 30.000. Dat is € 562,50. Het ouderdomspensioen dat u bij pensionering ontvangt, is een optelsom van alle jaren plus de eventuele indexatie.

Let op: Geen opbouw boven € 105.075

De overheid vindt dat mensen met een salaris van drie keer modaal prima zelf een aanvulling op hun pensioen kunnen regelen. Boven dit bedrag is fiscaal vriendelijk pensioen opbouwen daarom niet meer mogelijk. U kunt bij Pensioenfonds Yara over het deel van uw voltijds salaris boven € 105.075(2018) geen pensioen meer opbouwen. Werkgever Yara heeft wel een overlijdensrisicodekking voor partnerpensioen verzekerd voor uw salaris boven deze grens. Mocht u hier meer informatie over willen hebben, dan kunt u [contact](#) opnemen met de afdeling HR van Yara.

U en uw werkgever betalen beiden voor uw pensioen

U en Yara betalen iedere maand pensioenpremie. Yara betaalt het grootste deel. In feite is de premie de prijs van uw pensioen. In 2018 is de totale premie ongeveer 27,5% van het salaris. Yara betaalt elke maand pensioenpremie aan het pensioenfonds en u betaalt aan Yara een bijdrage van 5% van uw pensioengrondslag (salaris minus franchise). Yara houdt uw deel maandelijks in op uw brutoloon. Het exacte bedrag staat op uw salarisstrook. De premie die de werkgever betaalt staat niet op uw loonstrook.

4. Welke keuzes heeft u zelf?

Waardeoverdracht

Gaat u uit dienst bij Yara? U kunt het pensioen dat u bij ons heeft opgebouwd meenemen naar uw nieuwe pensioenuitvoerder. We noemen dat waardeoverdracht. U kunt waardeoverdracht aanvragen via uw nieuwe pensioenuitvoerder.

Laat u hier vooraf goed over informeren. Of waardeoverdracht een goede keuze is, hangt onder andere af van de financiële situatie van uw nieuwe pensioenuitvoerder ten opzichte van Pensioenfonds Yara. Om twee regelingen te vergelijken met elkaar, kunt u de [Pensioenvergelijker](#) gebruiken.

Als u besluit geen waardeoverdracht aan te vragen, dan blijft uw pensioen staan bij ons en betalen wij het pensioen aan u uit vanaf uw 68ste. U betaalt geen premie meer aan Pensioenfonds Yara en gaat verder met pensioen opbouwen in de regeling van uw nieuwe werkgever.

Aanvullend partnerpensioen verzekeren (ANW Hiaat verzekering)

U kunt via de werkgever Yara een zogenaamde ANW Hiaat verzekering afsluiten bij Zwitserleven. U zorgt er dan voor dat uw partner een tijdelijke aanvulling op zijn/haar partnerpensioen krijgt na uw overlijden. Deze aanvulling krijgt uw partner tot zijn of haar AOW ingaat. Als u kiest voor deze verzekering, dan betaalt u hiervoor een maandelijkse premie tot aan uw AOW-leeftijd. Wilt u deze verzekering afsluiten? Neem dan [contact](#) op met Ronald Wondergem.

Het aanvullend partnerpensioen uit deze verzekering is € 15.166 bruto per jaar. De jaarlijkse premie voor deze verzekering is afhankelijk van uw leeftijd. De premie wordt maandelijks op uw brutosalaris ingehouden; netto betaalt u dus minder.

Premievoorbeelden 2018

Iemand van 32 jaar betaalt € 26,83 bruto per maand

Iemand van 44 jaar betaalt € 51,74 bruto per maand

Iemand van 60 jaar betaalt € 56,12 bruto per maand

Aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen verzekeren (AAOP)

Om bij langdurige ziekte minder ver terug te vallen in uw inkomen, wordt u bij indiensttreding standaard aangemeld voor een aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen via uw werkgever bij Pensioenfonds Yara.

Deze verzekering is vrijwillig. U kunt zich daarvoor afmelden bij het [pensioenfonds](#). De verzekering stopt als u bij Yara uit dienst gaat.

Pensioenfonds Yara voert deze verzekering uit.

Als u heeft gekozen om het aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen te verzekeren, dan vult Pensioenfonds Yara uw arbeidsongeschiktheidsuitkering aan. Bij volledige (meer dan 65%) arbeidsongeschiktheid bedraagt de aanvulling 50% van het verlies aan jaarinkomen en stopt de aanvulling op de (vervroegde) pensioendatum. Bij gedeeltelijke arbeidsongeschiktheid bedraagt de aanvulling 70% van het verlies aan inkomen en stopt de aanvulling als u uit dienst gaat. De aanvulling stopt ook als u eerder overlijdt. Voor deze verzekering is de aftopping op een salaris van € 105.075 (2018) niet van toepassing.

Deeltijdpensioen

U kunt uw pensioen eerst gedeeltelijk in laten gaan. Deze keuze heeft u op zijn vroegst op uw 60ste. U gaat dan bijvoorbeeld voor twee dagen per week met pensioen en u blijft drie dagen per week werken tot u volledig met pensioen gaat. We noemen dit ook wel 'deeltijdpensioen'. U mag met deeltijdpensioen voor 20%, 33,33%, 40% of 50% van uw normale dienstverband. U mag het percentage deeltijdpensioen vervolgens een keer per jaar, op 1 januari

verhogen. U vraagt (wijzigingen in) deeltijdpensioen minimaal 6 maanden voor de ingangsdatum aan.

Partnerpensioen ruilen voor ouderdompensioen

Naast ouderdompensioen bouwt u ook partnerpensioen op. Er kunnen allerlei redenen zijn waarom u het partnerpensioen wilt ruilen voor een hoger ouderdompensioen. Misschien heeft uw partner zelf een goed pensioen, of misschien heeft u geen partner (meer). U kunt er daarom bij uw pensionering voor kiezen om het partnerpensioen te ruilen voor extra ouderdompensioen. Als u wél een partner heeft moet hij/zij het wel eens zijn met deze keuze.

Let op: dit is een eenmalige keuze! Als u hiervoor kiest, kunt u het later niet meer terugdraaien. Meer informatie over het ruilen van pensioen is te vinden in het pensioenreglement.

Pensioen vervroegen of uitstellen

In plaats van met pensioen te gaan op uw 68ste, kunt u ervoor kiezen om eerder met pensioen te gaan. Dat betekent wel dat uw ouderdompensioen lager wordt. Eerder met pensioen gaan heeft dus financiële gevolgen. De pensioenopbouw stopt eerder en het ouderdompensioen wordt verlaagd. U moet er ook rekening mee houden dat de AOW misschien later ingaat dan uw vervroegde ouderdompensioen. Kijk op www.svb.nl om te zien wanneer uw AOW ingaat.

Als u eerder met pensioen wilt gaan, dan moet u dit op tijd overleggen met uw werkgever. Dat kan op een zelf gekozen moment vanaf uw 60e. Vervroegde pensionering moet u uiterlijk 6 maanden voor de gewenste pensioendatum aanvragen bij Yara en bij het [pensioenfonds](http://pensioenfonds.nl).

Onze pensioenadministrateur neemt 6 maanden voor uw pensioeningang contact met u op. U krijgt dan informatie over uw keuzemogelijkheden binnen onze pensioenregeling. Deze keuzemogelijkheden kunt u ook simuleren in onze [pensioenplanner](#). Voor een gesprek over uw aanstaande pensionering kunt u natuurlijk ook altijd zelf contact opnemen met onze [pensioenadministratie](#) of met [Ronald Wondergem](#).

Vroegpensioen

Sommige medewerkers hebben een premievrij vroegpensioen. Dit kunnen zij niet eerder laten uitkeren dan vanaf hun 60ste en niet later dan vanaf hun 64ste. Wilt u weten of u hier recht op heeft en hoe hoog dat pensioen is? Kijk dan in de [pensioenplanner](#) of op uw Uniform Pensioenoverzicht (UPO). U vindt dit ook op www.mijnpensioenoverzicht.nl.

U kunt uiterlijk op uw 68ste met pensioen gaan. Uitstellen is niet mogelijk.

Beginnen met een hoger of lager pensioen

U kunt de keuze maken om eerst een paar jaar een hoger ouderdomspensioen te ontvangen, en daarna een lager ouderdomspensioen. U kunt ook de keuze maken om eerst een paar jaar een lager ouderdomspensioen te ontvangen, en daarna een hoger ouderdomspensioen. U maakt deze keuze op het moment dat u met pensioen gaat.

De periodes waar u uit kunt kiezen, zijn

- vijf jaar;
- tien jaar;
- de periode tussen uw gekozen pensioendatum en de ingangsdatum van uw AOW-uitkering.

Let op: dit is een eenmalige keuze. Als u hiervoor kiest, kunt u het later niet meer terugdraaien.

5. Hoe zeker is uw pensioen?

Welke risico's zijn er?

De opbouw en uitbetaling van pensioen gaan over een heel lange periode. Vanaf de start van de opbouw tot de laatste pensioenuitbetaling kan wel eens 80 jaar zitten. In zo'n periode verandert de wereld waardoor er risico's kunnen ontstaan die uw pensioen bedreigen. De risico's kunnen leiden tot een tekort.

Pensioenfonds Yara probeert voorbereid te zijn op de risico's die uw pensioen kunnen bedreigen. Soms zijn risico's moeilijk te voorspellen. Bijvoorbeeld de snelle stijging van de levensverwachting. Die stijging is namelijk groter dan de stijging waarmee we rekening hebben gehouden. Als deelnemers gemiddeld ouder worden, moet hun pensioen langer worden uitbetaald. Pensioenfonds Yara moet dan meer geld hebben dan waar eerst op werd gerekend.

De rente beïnvloedt de waarde van pensioenen. Pensioenuitvoerders maken van tevoren een inschatting van het geld dat ze nodig hebben om de pensioenen te kunnen uitbetalen. Hoe lager de rente is, hoe meer geld Pensioenfonds Yara 'in kas' moet hebben om later alle pensioenen te kunnen uitbetalen. Als de rente langdurig laag blijft, maakt dat de pensioenen dus duurder.

Ook de beleggingsresultaten kunnen tegenvallen. Daarom zorgt Pensioenfonds Yara ervoor dat de beleggingen gespreid worden over meerdere beleggingssoorten. Winst op een belegging kan verlies op een andere belegging goedmaken. Een pensioenuitvoerder kan beleggingsrisico's ook afdekken. Daar zijn wel kosten aan verbonden.

Er zijn nog meer risico's waar Pensioenfonds Yara rekening mee moet houden om uw pensioen zo goed mogelijk te beschermen. Pensioenfonds Yara moet die risico's dus letterlijk 'managen'.

Vanaf 2015 moeten pensioenuitvoerders bij beleidsbeslissingen gebruikmaken van de zogenoemde beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds is onder meer van belang bij besluiten van het bestuur die gaan over de hoogte van de premie en het verlenen van indexatie. Ook is de beleidsdekkingsgraad een belangrijke graadmeter bij de afspraken over bijstortingen door Yara in geval van een tekort. Als de beleidsdekkingsgraad van Pensioenfonds Yara lager is dan 100% dan mag het pensioenfonds niet meewerken aan individuele waardeoverdrachten. De beleidsdekkingsgraad is een gemiddelde over twaalf maanden. We publiceren maandelijks een nieuwsbericht over onze beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad is gedurende het jaar een voorlopig cijfer. Het definitieve percentage is pas bekend bij goedkeuring van het jaarverslag van Pensioenfonds Yara.

Waardevast pensioen

Normaal gesproken wordt geld elk jaar iets minder waard. U kunt met hetzelfde bedrag in 2018 iets minder kopen dan in 2017. Dat heet 'inflatie'. Vanwege de inflatie probeert Pensioenfonds Yara uw opgebouwde pensioen jaarlijks te indexeren. Wij proberen het pensioen van de werknemers mee te laten groeien met de lonen bij Yara. En we proberen het pensioen van oud-werknemers en pensioengerechtigden mee te laten groeien met de prijzen. Dit heet 'indexatie' of 'toeslag'. Het lukt niet altijd om de pensioenen te indexeren. Als het financieel tegenzit, kan het zo zijn dat Pensioenfonds Yara niet of niet volledig kan indexeren. Dat betekent dan dat uw pensioen minder waard wordt. Als het daarna financieel meezit, kan het pensioen eventueel extra worden geïndexeerd om koopkracht te herstellen.

De toeslagbeleidsdekkingsgraad moet minstens 110% of hoger zijn, willen wij gedeeltelijk kunnen indexeren. De afgelopen jaren heeft Pensioenfonds Yara de pensioenen als volgt verhoogd:

Per 1 januari	Indexatie actieve deelnemers	Indexatie oud-werknemers en pensioengerechtigden	Stijging van de prijzen
2017	0,00%	0,00%	0,42%
2016	0,00%	0,00%	0,63%
2015	0,79%	0,33%	1,05%
2014	1,50%	1,56%	1,56%
2013	1,22%	1,56%	2,87%
2012	0,00%	0,00%	2,63%
2011	0,00%	0,00%	1,57%
2010	0,87%	0,41%	0,71%
2009	0,00%	0,00%	2,78%
2008	n.v.t.	1,60%	1,60%

Dit betekent dat wij bijvoorbeeld voor de bepaling van een toeslag per 1 januari 2017, gekeken hebben in welke groep (actief of oud-werknemer en pensioengerechtigd) u viel per einde 2016. Vervolgens werd de toeslag gegeven over uw opgebouwde pensioen per einde 2016.

Onze financiële positie bepalen

Pensioenfonds Yara beheert veel geld voor de deelnemers. Maar het pensioenfonds heeft ook veel verplichtingen (het uitkeren van pensioenen en de pensioenopbouw van deelnemers). De actuele dekkingsgraad geeft de verhouding tussen die twee weer: $(\text{vermogen} / \text{verplichtingen}) \times 100\% = \text{dekkingsgraad}$. Dat is onze financiële positie. Rente heeft veel invloed op de verplichtingen: lage rente betekent hoge verplichtingen en een lagere dekkingsgraad. Bij de uitvoering van het financiële beleid maken wij gebruik van de 'beleidsdekkingsgraad'. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de actuele dekkingsgraden van de afgelopen twaalf maanden.

Speciale dekkingsgraad voor bepalen indexatie

Om te bepalen of de pensioenen verhoogd kunnen worden, gebruikt Pensioenfonds Yara een speciale dekkingsgraad: de toeslagbeleidsdekkingsgraad. Hoe hoog die is hoort u eens per jaar rond juni: als de indexatie is vastgesteld. Deze toeslagbeleidsdekkingsgraad is altijd iets lager dan de beleidsdekkingsgraad. Dit komt omdat het geld dat het pensioenfonds apart heeft staan voor het Aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen niet kan worden gebruikt voor het toekennen van toeslag. De toeslagbeleidsdekkingsgraad kwam eind 2016 uit op 100,0%. Pas vanaf 110% is een (gedeeltelijke) toeslag mogelijk. Daarom zijn de pensioenen begin 2017 niet verhoogd met een toeslag. In 2018 kunnen we wel weer gedeeltelijk indexeren. In juni 2018 wordt bekend met welke percentages de pensioenen worden verhoogd.

Als er een tekort is

Het kan gebeuren dat we ondanks alle voorzorgen toch geld tekort komen om op de lange termijn alle pensioenen te kunnen uitbetalen. Pensioenfonds Yara heeft hierover afspraken gemaakt met de werkgever Yara. Als er een tekort is, stort de werkgever extra geld in het pensioenfonds. Zolang de werkgever en het

pensioenfonds deze afspraak hebben, loopt u niet het risico dat uw pensioen verlaagd moet worden.

6. Welke kosten maken wij?

Pensioenfonds Yara maakt verschillende kosten om de pensioenregeling uit te voeren. Denk bijvoorbeeld aan kosten voor de uitvoering en de administratie die gedaan wordt door Conduent, extern advies, kosten voor jaarwerkverplichtingen (certificerend actuaris, accountant) en uitbetaling van de pensioenen. Ook worden er kosten gemaakt voor de communicatie, zoals bijvoorbeeld voor het ontwikkelen van de website en de e-nieuwsbrief. Met Yara is afgesproken dat deze diverse kosten die het pensioenfonds maakt, betaald worden door Yara.

Daarnaast zijn er kosten om het vermogen te beheren. Beleggen van het vermogen kost geld. Wij betalen bijvoorbeeld de partijen waaraan wij vragen om het vermogen te beleggen. Ook maken wij transactiekosten. Dit zijn bijvoorbeeld de kosten die de beurs in rekening brengt bij de aankoop of verkoop van aandelen of obligaties. De kosten voor het vermogensbeheer betaalt het pensioenfonds zelf.

In het [jaarverslag](#) vindt u een specificatie van de kosten die wij maken.

7. Wanneer moet u in actie komen?

Als u verandert van baan

U kunt het pensioen dat u bij ons heeft opgebouwd meenemen naar uw nieuwe pensioenuitvoerder. We noemen dat waardeoverdracht. U kunt waardeoverdracht aanvragen via uw nieuwe pensioenuitvoerder.

Laat u hier vooraf goed over informeren. Of waardeoverdracht een goede keuze is, hangt van een aantal zaken af. Bijvoorbeeld van de financiële situatie van uw nieuwe pensioenuitvoerder ten opzichte van Pensioenfonds Yara. Om twee regelingen te vergelijken met elkaar, kunt u de Pensioenvergelijker gebruiken.

Als u besluit geen waardeoverdracht aan te vragen, dan blijft uw pensioen staan bij ons en betalen wij het pensioen aan u uit vanaf uw 68ste. U betaalt geen premie meer aan Pensioenfonds Yara en gaat verder met pensioen opbouwen in de regeling van uw nieuwe werkgever.

Als u arbeidsongeschikt wordt

Als u arbeidsongeschikt wordt, dan gaat uw pensioenopbouw (gedeeltelijk) door. Als u meer dan 65% arbeidsongeschikt bent, dan gaat uw pensioenopbouw volledig door en hoeft u geen premie te betalen. Bent u minder dan 65% arbeidsongeschikt, dan bouwt u alleen nog pensioen op over het deel dat u wèl kunt werken. Het is belangrijk dat u de gevolgen van uw arbeidsongeschiktheid voor uw pensioen in kaart brengt. U hoeft ons niet zelf te informeren over uw werkloosheid. Dat gebeurt automatisch door het UWV.

Als u gaat trouwen, een geregistreerd partnerschap aangaat of gaat samenwonen

Als u gaat trouwen of een geregistreerd partnerschap aangaat dan ontvangen wij hiervan automatisch bericht. U hoeft daarvoor niets te doen. Uw partner is dan verzekerd voor partnerpensioen.

U hoeft alleen iets te regelen als u in het buitenland woont of ongehuwd bent en samenwoont. In dat geval moet u uw partner bij ons aanmelden via yarapensioenfonds@conduent.com.

Woont u samen en wilt u dat uw partner in aanmerking komt voor een nabestaandenpensioen na uw overlijden? Alleen als u en uw partner aan de volgende voorwaarden voldoen, komt uw partner in aanmerking voor het partnerpensioen:

- U heeft uw partner bij het pensioenfonds aangemeld;
- U heeft hierbij een door een notaris ondertekende samenlevingsovereenkomst bij het pensioenfonds ingeleverd;
- U voert op dit moment – en al minimaal zes maanden – een gezamenlijke huishouding, en woont dus beiden op hetzelfde adres;
- U bent in dienst bij Yara.

Kijk goed welk partnerpensioen voor uw nieuwe partner is geregeld bij uw overlijden. Vindt u dat het partnerpensioen niet goed genoeg geregeld is, zorg dan dat u iets extra's regelt.

Als u gaat scheiden, uw partnerschap beëindigt of niet meer samenwoont

Als u en uw partner uit elkaar gaan, heeft dat gevolgen voor het ouderdoms- en partnerpensioen. Als u uw relatie beëindigt, moet u dit binnen twee jaar bij het Pensioenfonds melden. Hiervoor gebruikt u het formulier “Mededeling van scheiding in verband met verdeling ouderdomspensioen”, te downloaden via www.rijksoverheid.nl. Uiteraard kunt u voor meer uitleg contact opnemen met onze pensioenadministrateur via psf@yara.com.

Verdeling ouderdomspensioen

In principe wordt het ouderdomspensioen dat u tijdens uw relatie hebt opgebouwd, verdeeld tussen u en uw ex-partner. Dit noemen we verevening

van het ouderdomspensioen. Verevening geldt alleen bij echtscheiding en beëindiging van het geregistreerd partnerschap. Maar u kunt samen met uw ex-partner ook andere afspraken maken. Bijvoorbeeld om het pensioen niet of in een andere verhouding te verdelen. U moet dit dan wel vastleggen in een echtscheidingsconvenant.

Verdeling partnerpensioen

Uw (ex-)partner komt meestal in aanmerking voor het opgebouwde partnerpensioen dat tot het moment van scheiding is opgebouwd. Dit betekent dat als u maar een klein deel van uw werkzame periode gehuwd bent geweest, dat dan toch het hele opgebouwde partnerpensioen voor uw ex-partner is. Tenzij hij of zij afziet van dit pensioen. Misschien heeft hij of zij zelf een inkomen en is daarom niet afhankelijk van een partnerpensioen. De keuze of uw (ex-)partner wel of niet afziet van partnerpensioen, kan dus belangrijk zijn als u later een andere partner krijgt. Mocht uw ex-partner afzien van het nabestaandenpensioen, dan moet dit opgenomen zijn in het echtscheidingsconvenant of uw ex-partner moet een afstandsverklaring hebben ondertekend.

Let op: woont u ongehuwd samen en eindigt uw samenwoonrelatie, dan moet u dit melden bij Pensioenfonds Yara. Anders blijft uw ex-partner ook recht houden op het partnerpensioen dat ná de samenwoonrelatie is opgebouwd!

Als u verhuist naar het buitenland

Als u naar het buitenland verhuist, geef dan uw nieuwe adres [aan ons door](#) en informeer naar de gevolgen voor uw pensioen. Naar het buitenland verhuizen heeft ook gevolgen voor uw AOW.

Let op: ook als u in het buitenland verhuist, moet u ons daarover informeren. Wij krijgen uw adreswijziging namelijk niet automatisch door.

Als u werkloos wordt

Als u werkloos wordt, stopt de pensioenopbouw. Ook de opbouw van het partnerpensioen en wezenpensioen stopt. Misschien heeft u bij het pensioenfonds een [aanvullend arbeidsongeschiktheidspensioen](#) verzekerd en/of een [Anw-hiaatverzekering](#) via Yara. Deze verzekeringen stoppen op het moment dat u uit dienst gaat bij Yara. Het is belangrijk dat u de gevolgen van werkloosheid voor uw pensioen in kaart brengt. U hoeft ons niet te informeren over uw werkloosheid.

Als u met onbetaald verlof gaat

Tijdens een periode van onbetaald verlof bouwt u geen pensioen op. U kunt dit niet bij het pensioenfonds repareren. U kunt zelf beslissen of u het op een andere manier wilt repareren. U blijft tijdens de periode van onbetaald verlof wel maximaal 18 maanden verzekerd voor partnerpensioen.

Als u met ouderschapsverlof gaat

Tijdens een periode van ouderschapsverlof bouwt u geen pensioen op over uw verlofuren. U kunt dit niet bij het pensioenfonds repareren. U kunt zelf beslissen of u het op een andere manier wilt repareren. Het partnerpensioen is in een periode van onbetaald verlof ook alleen verzekerd voor de uren dat u nog werkt.

Als u met pensioen gaat

Als u met pensioen gaat heeft u veel te regelen. Wilt u voor uw 68ste met pensioen, dan moet u dat eerst bespreken met Yara. Vervroegde pensionering moet u uiterlijk 6 maanden voor de gewenste pensioendatum aanmelden bij Yara en bij het pensioenfonds

Bron: laag 2 Pensioen123 op <http://pensioenfondsyara.nl/pensioen-123/>

Onze pensioenadministrateur neemt 6 maanden voor uw pensioeningang contact met u op. U krijgt dan informatie over uw keuzemogelijkheden binnen onze pensioenregeling. Deze keuzemogelijkheden kunt u ook simuleren in onze [pensioenplanner](#). Voor een gesprek over uw aanstaande pensionering kunt u natuurlijk ook altijd zelf contact opnemen met onze [pensioenadministratie](#) of met [Ronald Wondergem](#).

Mijnpensioenoverzicht.nl

Bekijk eens per jaar hoeveel pensioen u heeft opgebouwd op www.mijnpensioenoverzicht.nl.

Als u vragen heeft

Heeft u vragen over uw pensioen bij Yara? Neem dan [contact](#) op met het pensioenfonds via de mail of op telefoonnummer 088-130 8270.